6.Климчук В. О. Математичні методи у психології : навчальний посібник. К. : Освіта України, 2009. 288 с.

7.Олефір В.О. Математичні методи у психології: методичні вказівки з організації та планування самостійної роботи для здобувачів освітньокваліфікаційного рівня бакалавр за спеціальністю 052 – психологія. Харків. 2016. 59 с.

8.Руська Р.В. Теорія імовірності та математична статистика в психології : навч.посіб. Тернопіль. 2020. 112 с.

9.Татьянчиков А. О. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з курсу «Методи психологічного дослідження: математичні методи в психології» для студентів IV курсу спеціальності 053 «Психологія». Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2019. 38 с.

References

1.Ashanin V. S., Piatysotska S. S. Systemno-informatsiini osnovy naukovykh doslidzhen v fizychnomu vykhovanni ta sporti : navchalnyi posibnyk. Kharkiv : KhDAFK, 2019. 78 p.

2.Ashanin V. S., Piatysotska S. S., Zhernovnikova Ya. V. Statystychna obrobka ta analiz informatsii [navchalnyi posibnyk dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity spetsialnosti 014 Serednia osvita (Fizychna kultura)]. Kharkiv : KhDAFK, 2022. 112 p.

3.Bakhrushyn V. Ye. Metody analizu danykh : navchalnyi posibnyk dlia studentiv. Zaporizhzhia : KPU, 2011. 268 p.

4.Bosniuk V.F. Matematychni metody u psykholohii. Kurs lektsii. Kharkiv. 2016. 56 p.

5.Vdovenko V. V. Matematychni metody v psykholohii: Navchalno-metodychnyi posibnyk. Kirovohrad : PP «Tsentr operatyvnoi polihrafii» Avanhard», 2017. 112 p.

6.Klymchuk V. O. Matematychni metody u psykholohii : navchalnyi posibnyk. K. : Osvita Ukrainy, 2009. 288 p.

7.Olefir V.O. Matematychni metody u psykholohii: metodychni vkazivky z orhanizatsii ta planuvannia samostiinoi roboty dlia zdobuvachiv osvitnokvalifikatsiinoho rivnia bakalavr za spetsialnistiu 052 – psykholohiia. Kharkiv. 2016. 59 p.

8.Ruska R.V. Teoriia imovirnosti ta matematychna statystyka v psykholohii : navch.posib. Ternopil. 2020. 112 p.

9.Tatianchykov A. O. Metodychni rekomendatsii do vykonannia laboratornykh robit z kursu «Metody psykholohichnoho doslidzhennia: matematychni metody v psykholohii» dlia studentiv IV kursu spetsialnosti 053 «Psykholohiia». Odesa : PNPU imeni K. D. Ushynskoho, 2019. 38 p.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.8(168).13
УДК: 373.2:37.018.1(075.8)- 796:372.2–057.874

Замрозевич-Шадріна С. Р.,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри початкової освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ
Хацаюк О. О.,
вихователь-методист І категорії Комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №18» комбінованого типу, м. Харків
Сіренко Р. Р.,
доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри фізичного виховання та спорту Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів
Гончар Н. П.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, м. Хмельницький
Нестеров О. С.,
старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ БАТЬКІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Відповідно до результатів аналізу науково-методичної літератури встановлено, що актуальним питанням розроблення програм (методик) спрямованих на формування готовності батьків до організації заходів всебічного, гармонійного та фізичного розвитку дошкільників із урахуванням реалій сьогодення – присвячено недостатню кількість наукових праць. Це підкреслює актуальність, своєчасність та практичну складову обраного напряму наукової розвідки.

Головною метою дослідження є розроблення експериментальної програми формування готовності батьків до організації системи фізичного розвитку дошкільників в умовах воєнного стану.

В результаті теоретичного дослідження нами розроблено експериментальну програму формування готовності батьків до організації системи фізичного розвитку дошкільників в умовах воєнного стану. Зазначену вище експериментальну програму впроваджено у систему фізичної культури дошкільників КЗ «ДНЗ №18» комбінованого типу (м. Харків). Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі наукової розвідки передбачають організацію педагогічного експерименту з апробації зазначеної вище експериментальної програми.

Ключові слова: *батьки, безпечні локації, воєнний стан, гармонійний розвиток, готовність, дошкільники, експеримент, засоби фізичної культури, компетентності, програма, фізичні вправи, фізична культура*

Zamrozevych-Shadrina Svitlana, Khatsaiuk Oxana, Sirenko Romana, Honchar Nataliia, Nesterov Oleksii. Formation of parents' readiness to organize activities for the physical development of preschoolers in today's realities. *Summarizing the results of the analysis of scientific and methodological, special and reference literature, the members of the scientific research group established, that the urgent issue of developing programs (methodology, pedagogical models, organizational and pedagogical conditions, etc.) aimed at forming the readiness of parents to organize events for the comprehensive, harmonious and physical development of preschoolers, taking into account the realities of today, is devoted to an insufficient number of scientific works. This emphasizes the relevance, timeliness and practical component of the chosen direction of scientific research. Theoretically, the research was carried out in accordance with the plan of the initiative scientific project "Physical development of preschoolers").*

The main goal of the research is the development of an experimental program for the formation of parents' readiness for the organization of the physical education system of preschoolers in the conditions of martial law. Research methods (at the theoretical level): axiomatic, idealization, historical and logical, descent from concrete, formalization.

As a result of the theoretical study, the members of the scientific research group developed an experimental program for the formation of parents' readiness for the organization of the physical education system of preschoolers in the conditions of martial law. The above-mentioned experimental program has been introduced into the system of physical education of preschoolers of the Communal institution "Preschool educational institution № 18" of the combined type (Kharkiv). Prospects for further research in the chosen direction of scientific research include the organization of a pedagogical experiment to test the above-mentioned experimental program.

Keywords: *parents, safe locations, military danger (martial law), harmonious development, readiness, preschoolers, experiment, means of physical culture, competences, program, physical exercises, physical culture*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Відповідно до результатів аналітичного огляду наявного рівня фізичного розвитку учнів та учениць молодших класів, беручи до уваги їх поточну успішність з предмету «Фізична культура» доцільно констатувати, що на сьогодні прослідковується необхідність модернізація системи їхнього фізичного розвитку.

Основними шляхами оптимізації зазначеного вище процесу є осучаснення програм фізичного розвитку дошкільників (учнів та учениць молодших класів), а також розроблення і апробація експериментальної програми формування готовності батьків до організації заходів фізичного розвитку представників досліджуваної категорії із урахуванням умов воєнного стану. У свою чергу, сформовані компетентності у батьків дошкільників (у майбутньому – учнів та учениць молодших класів «НУШ») забезпечить якісну та ефективну організацію системи фізичного розвитку дітей досліджуваної категорії відповідно до сучасних наукових концепцій (систем) всебічного розвитку особистості.

Організація систематичних фізичних тренувань батьками дошкільників (учнів та учениць молодших класів) сприятиме ефективному фізичному та гармонійному їхньому розвитку, що на сьогодні є першочерговим завданням та актуальним напрямом наукової розвідки.

Дослідження виконано відповідно до плану методичної роботи Комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №18» комбінованого типу, м. Харків та п**ланів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт**: кафедри фахових методик і технологій початкової освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ; кафедри фізичного виховання та спорту Львівського національного університету імені Івана Франка, а також профільних кафедр закладів вищої освіти відповідно до договорів про міжкафедральну співпрацю (ініціативний науковий проєкт «Physical development of preschoolers»).

Аналіз останніх досліджень і публікацій (1 етап) у обраному напрямі наукової розвідки дозволив визначити низку наукових праць: А. Шевчук [19], Н. Гавриш, В. Рагозіної, С. Васильєвої [2], О. Сабірова [13], О. Хацаюка, К. Мелеги, Л. Русин, І. Шапаренко, Н. Партико, Н. Богомол [15] та інших учених і практиків (Л. Гаращенко, О. Даниско, Г. Дембровської, В. Пахомової, В. Лелеки, Н. Токаревої) – у яких висвітлені актуальні питання організації системи духовного, гармонічного, всебічного та фізичного розвитку індивіда в реаліях сьогодення.

Заслуговують уваги наукові праці учених: О. Чепко [17], Н. Клочко [7], Е. Алієвої [1], А. Калюжної [5], Н. Черепань [18] та інших фахівців (А. Богуш, І. Карабаєвої, І. Кондратець, І. Олійник, Л. Стасюк, Н. Черепаня) – у яких розкриваються особливості формування готовності дітей до навчання у початковій школі.

Не менш цікавими, виконаними на високому науково-методичному рівні є напрацювання: Т. Лісовської [9], І. Любарської [10], О. Рудік, І. Молодушкіної [12], В. Лесик, О. Тесленко [8], Н. Каньоси [6] та інших учених і практиків (Г. Кравченко, С. Макаренко, К. Павицької, І. Підлипняк, Л. Рибалко, І. Феднової, О. Хацаюк) – у яких розкрито особливості організації заходів методичної (організаційної) роботи із батьками дошкільників.

В процесі подальшого моніторингу спеціалізованих Інтернет-джерел (аналізу науково-методичної та довідкової літератури) нашу увагу привернули дослідження учених: А. Чеверди [16], Н. Харченко [14], А. Дейнеко, Р. Щербака, Ю. Фішева [4], О. Горбенко, О. Шкуропацької [3], Ю. Маланій [11] та інших фахівців обраного напряму наукової розвідки (П. Бочкова, Л. Гаращенка, Н. Гуцул, Г. Журавльової, Ю. Калічак, О. Ляховець, Г. Петренко, В. Шевченка) – у яких визначаються ефективні педагогічні моделі, організаційно-педагогічні умови, методики, які забезпечують фізичний розвиток дошкільників.

Підсумовуючи результати аналізу науково-методичної, спеціальної та довідкової літератури встановлено, що актуальним питанням розроблення педагогічних моделей, організаційно-педагогічних умов, програм, методик спрямованих на формування готовності батьків до організації заходів всебічного, гармонійного та фізичного розвитку дошкільників із урахуванням реалій сьогодення – присвячено недостатню кількість наукових праць. Це підкреслює актуальність, своєчасність та практичну складову обраного напряму наукової розвідки.

Мета статті. Головною метою дослідження є розроблення експериментальної програми формування готовності батьків до організації системи фізичного розвитку дошкільників в умовах воєнного стану.

Для досягнення мети дослідження планувалося вирішити наступні завдання:

4) визначити сучасні методики, педагогічні технології, програми тощо, які забезпечують організацію системи духовного, гармонічного, всебічного та фізичного розвитку індивіда в реаліях сьогодення;

5) провести аналіз науково-методичної та спеціальної літератури у напрямі формування готовності дітей до навчання у початковій школі;

6) здійснити аналіз спеціальної та довідкової літератури у напрямі організації заходів методичної (організаційної) роботи із батьками дошкільників;

7) визначити існуючі педагогічні моделі, організаційно-педагогічні умови (методики програми), які забезпечують фізичний розвиток дошкільників.

Методи дослідження (на теоретичному рівні): аксіоматичні, ідеалізації, історичні і логічні, сходження від конкретного, формалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Беручи до уваги наукові погляди учених (1 блок, 2 етап): Е. Алієвої [1], Н., Гавриш, В. Рагозіної, С. Васильєвої [2], А. Калюжної [5], Н. Каньоси [6], І. Любарської [10] та інших фахівців зазначеного вище напряму наукової розвідки (Дж. Аткінсона, О. Кавунник, О. Лісовець, Н. Максимової, І. Марковська, В. Маршицької, Ю. Приходько, Н. Трофаїли, Х. Хекхаузена), на сьогодні під час досліджень пов'язаних із учасниками взаємодії «батьки – діти» необхідно враховувати, а також аналізувати поведінку, знання, емоції, а також особисті переконання всіх учасників зазначеної вище «взаємодії».

Враховуючи вище викладене, у розрізі майбутнього емпіричного дослідження можливим є використання прикладних діагностичних методик (табл. 1):

Таблиця 1

Діагностичні методики визначення рівня розвитку окремих елементів «виховної компетентності батьків»

Автор методики	Стисла характеристика
М. Рись	аналіз родинного середовища та стилю виховання
М. Плоре	діагностика рівня сформованості переконань батьків
З. Мартен	адаптований опитувальник виховних переконань батьків
Т. Елерс	методика діагностики особистості на мотивацію до успіху
Варга А.Я., Століна В.В.	**опитувальник батьківського ставлення (ОРО).** Методика з'явилася в 1988 р.1 і була призначена для обстеження батьків, які звертаються за психологічною консультацією з питань труднощів у вихованні дітей та спілкуванні з ними
Д. Олсон, Дж. Портпер, І. Лаві	діагностична шкала сімейної адаптації й згуртованості (FACES-3), шкала адаптована у Науково-дослідному психоневрологічному інституті ім. В. Бехтерева
Е. Шефер, Р. Белл	тест «Батьківсько-дитячі стосунки» (PARI), модернізований та адаптований Г. Нещеретом. Методика PARI призначена для вивчення відношення батьків (передусім, досвідчених) до різних сторін сімейного життя (сімейної ролі), зокрема – до дитини. Дана методика є найбільш адекватною для вивчення проблем виховання та розвитку дитини в сім'ї із авторитарним стилем виховання
Примітка: перелік діагностичних методик не вичерпний і може бути доповненим відповідно до напряму дослідження	

Перелічені у таблиці 1 діагностичні методики (із відповідним діагностичним інструментарієм та змістовим наповненням) свідчать про те, що можливим, а також доцільним є діагностування рівня сформованості окремих елементів «виховних компетентностей батьків», що у майбутньому забезпечить побудову ними системи фізичного та гармонійного розвитку дітей (дошкільників).

В подальшому (2 блок, 2 етапу) членами науково-дослідної групи здійснено аналіз сутнісних та змістових характеристик «Типової освітньої програми» (автор О. Савченко, наказ МОН України від 12.08.2022 № 734-22»). Нами встановлено, що зміст зазначеної вище «програми» забезпечує формування у здобувачів наступних компетентностей: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки та технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності; культурна компетентність; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність.

Необхідно підкреслити, що відповідно до зазначеної вище «програми» прослідковується відсутність потреби формування у представників досліджуваної категорії «фізкультурної компетентності», однак в типовому навчальному плані для 1-2 класів початкової школи навчальний предмет (інтегрований курс) «Фізичної культури» є (із відповідним тижневим навантаженням). Крім цього, години, які передбачені для «Фізичної культури» не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів. Цим самим невербально забезпечує формування у них – «фізкультурної компетентності».

Відповідним чином, в процесі подальшої дослідно-аналітичної роботи виникає потреба у діагностуванні рівня сформованості перелічених вище компетентностей у батьків дошкільників. В разі їх низького рівня – доцільним є їх розвиток (удосконалення), а в разі їх відсутності – виникає потреба у їх формуванні відповідно до наявного наукового інструментарію (із урахуванням особливостей воєнного стану).

З огляду на вище викладене, у динаміці 3 блоку 2 етапу теоретичного дослідження нами розроблено експериментальну програму формування готовності батьків до організації системи фізичного розвитку дошкільників в умовах воєнного стану (табл. 2).

Таблиця 2

Програма формування готовності батьків до організації системи фізичного розвитку дошкільників в умовах воєнного стану

Зміст заняття	Стислі організаційно-методичні вказівки
І. Підготовчий етап	
1.1. Теоретично-діагностичний блок	
Заняття 1.1. Аналіз родинного середовища та стилю виховання дітей. 1. Аналіз родинного середовища. 2. Визначення (діагностика) стилю виховання дітей.	Ознайомлення із існуючими методиками аналізу родинного (сімейного) середовища. Доведе-ння особливостей стилів виховання дітей батьками. Діагностика (аналіз та корекція) родин-ного середовища та стилю виховання (за методикою М. Рися).
	продовження таблиці 2
Заняття 1.2. Діагностика рівня сформованості переконань батьків. 1. Діагностика, аналіз (корекція) рівня сформованості особистісних переконань батьків. 2. Корекція девіантних особистісних переконань батьків.	Інформування батьків психо-логом щодо специфіки, особ-ливостей діагностики рівня сфор-мованості особистісних переко-нань батьків (за методиками: М. Плоре, З. Мартена).
Заняття 1.3. Особливості налаштування особистості на мотивацію до успіху. 1. Визначення рівня сформованості мотивації батьків та дітей (дошкільників) до успіху. 2. Налаштування батьків та дітей (дошкільників) до успіху.	Ознайомлення батьків із актуальними методиками діагностики особистості на мотивацію до успіху. Діагностика рівня сформованості батьків та дітей (дошкільників) на предмет їх успіху в житті (за методикою Т. Елерса). Мотивація батьків та дітей (дошкільників) до успіху.
Заняття 1.4. Сімейна адаптація та згурованість батьків та дітей. 1. Ознайомлення із сучасними методиками сімейної адаптації та згуртованості. 2. Діагностика наявного стану сімейного благополуччя, адаптації та згуртованості.	Інформування батьків дошкільників про основні складові сімейного благополуччя та згурто-ваності. Доведення сучасних методик, які діагностують рівень сімейної адаптації та згуртованості. Моніторинг (діагнос-тика) стану сімейного благо-получчя, адаптації та згуртованості батьків (модернізована діагностична шкала сімейної адап-тації й згуртованості «FACES-3», автори: Д. Олсон, Дж. Портпер, І. Лаві).
Заняття 1.5. Батьківсько-дитячі стосунки. 1. Вивчення відношення батьків до різних сторін сімейного життя (сімейної ролі), зокрема – до дитини. 2. Дослідження проблем виховання та розвитку дитини в сім'ї із авторитарним стилем виховання.	Ознайомлення батьків із стилями виховання дітей. Дослідження відношення батьків (передусім, досвідчених) до різних сторін сімейного життя (сімейної ролі), зокрема – до дитини. Моніторинг та коригування нагальних проб-лем виховання і розвитку дитини в сім'ї із авторитарним стилем виховання (тест «Бать-ківсько-дитячі стосунки» (PARI), автори: Е. Шефер, Р. Белл (модернізо-ваний та адаптований Г. Нещере-том).
Заняття 1.6. Труднощі виховання дітей. 1. Основні складники успішного виховання дітей та спілкування з ними. 2. Психологічне консультування батьків у напрямі подолання труднощів у вихованні дітей та спілкуванні з ними.	Інформування батьків на тему важливості їхнього особистісного розвитку у напрямі виховання дітей в реаліях сьогодення. Доведення до батьків основних складників успішного виховання дітей та спілкування з ними. Психологічне консультування батьків відповідно до проходження ними опитувальника батьківського ставлення (ОРО) (за методикою А. Варги, В. Століна).
	продовження таблиці 2
1.2. Практичний блок	
Заняття 1.7. Мета та загальні завдання фізичного розвитку дошкільників. 1. Фізична культура як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я індивіда. Термінологія з предмету «фізична	Формування у батьків уяви про фізичну культуру як сукупність широкого арсеналу фізичних вправ, які забезпечують фізичний та гармонічний розвиток особис-тості, а також сприяють зміцне-нню здоров'я. Ознайомити батьків із

культура». Доведення основних заходів попередження травматизму та безпеки під час занять з фізичної культури (занять спортом, або всебічним фізичним розвитком). 2. Вивчення найпростіших фізичних вправ (комплексів фізичних вправ).	термінологією, яка використовується в процесі занять фізич-ною культурою та спортом. Довести до батьків основні заходи попередження травматизму та безпеки під час занять з фізичної культури (занять спортом, або всебічним фізичним розвитком).Довести до батьків значення фізичних вправ для формування правильної постави. Надати батькам приклади спосо-бів пересувань людини.
Заняття 1.8. Основи рухової діяльності індивіда. 1. Вивчення та тренування вправ для оволодіння технікою пересувань різними способами. 2. Вивчення та тренування стрибково-бігових вправ, а також найпростіших вправ для розвитку основних фізичних якостей (сили, спритності, витривалості та швидкості). 3. Вивчення та тренування вправ, які забезпечують опанування навичок володіння м'ячем.	Довести до батьків вимоги, які висуваються до підготовчої частини навчально-тренувального заняття з гімнастики (розділів фізичної культури). Ознайомити батьків із арсеналом фізичних вправ, правильністю подачі ко-манд на здійснення шикування в шеренгу, колону, коло, розми-кання в інтервал. Вивчення порядку (алгоритму) виконання загальнорозвиваючих вправ на місці та в русі (без предметів та з предметами). Ознайомлення ба-тьків із варіантами (комплексами) ранкової гігієнічної гімнастики. Вивчення та тренування способів ведення, передачі м'яча.
II. Формуючий етап	
Заняття 2.1. Особливості організації підготовчої частини заняття з гімнастики (розділів фізичної культури). 1. Вивчення та тренування вправ для м'язів ніг. 2. Вивчення та тренування вправ для м'язів всього тіла.	Вивчення та проведення вправ для м'язів ніг: ходьба на носках, п'ятах, зовнішній (внутрішній стороні) стопи; ходьба з високим підняттям стегна, у напівприсяді (присіді), з різними положеннями рук; ходьба зі зміною напрямів руху; біг з високим підніманням стегна, захлестом гомілок, спи-ною, боком вперед; танцювальні кроки та імпровізаційні вправи. Вивчення та тренування вправ для м'язів всього тіла: лазіння по горизонтальній та похилій гімнас-тичній лаві; по гімнастичній стін-ці у різних напрямах; подолання найпростіших штучних та при-родних перешкод (вивчення способів перелізання).
продовження таблиці 2	
Заняття 2.2. Тренування та удосконалення способів розвитку м'язів ніг. Методика розвитку фізичних якостей. 1. Тренування та удосконалення техніки стрибків та пересувань. 2. Основи методики розвитку фізичних якостей.	Опанування навичками органі-зації тренування дітей, виконання вправ:стрибки на місці, на одній (обох) ногах (з просуванням вперед, назад, в сторони); рух в присяді, напівприсяді; стрибки у глибину (висоту), стрибки у довжину з місця, з ходу (за допомогою декількох кроків), тренування відштовхувань однією та обидвами ногами. Виконання вправ спрямованих на розвиток основних фізичних якостей: підтягування на перекла-дині різними способами (лежачи та у висі); згинання-розгинання рук від лави (в упорі лежачи); човниковий біг 4х10 м, прискорення з різних положень; чергування ходьби з бігом до 600-800 м (в зимовий період – ходьба на лижах); розвиток та удос-коналення координаційних здібностей (найпростіші акробатичні вправи).
Заняття 2.3. Методика проведення загальнорозвиваючих вправ в русі та на місці. Вивчення та тренування вправ для формування постави та профілактики плоскостопості. 1. Удосконалення методики виконання загальнорозви-ваючих вправ на місці. 2. Методична практика у виконанні загальнорозви-ваючих вправ в русі.	Удосконалення методики вико-нання загальнорозвиваючих вправ на місці: без предметів, вправи для верхніх кінцівок та плечового поясу; згинання та розгинання верхніх кінцівок, махи руками у фронтальній та сагітальній площинах. Удосконалення методики виконання загально-розвивальних вправ в русі: ходьба різними способами, біг, стрибки; вправи на розвиток та удосконалення вестибулярного апарату; загальнорозвивальні вправи з пред-

	метами (гімнастичними палицями, скакалками, обручем, тощо).
Заняття 2.4. Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах. 1. Вивчення та тренування техніки пересування на лижах різними способами.	Вивчення та тренування: техніки пересування на лижах; порядку подачі команд; стройових прийомів на лижах. Ознайомлення з особливостями спуску, гальмування та підйому вгору на лижах.
Заняття 2.4. Основи безпечного поводження у водному середовищі.	Вивчення правил безпечної поведінки у водному середовищі.
	продовження таблиці 2
1. Правила безпечної поведінки у воді. 2. Вивчення та тренування вправ для оволодіння навичками плавання.	Вивчення основ організації навчально-тренувального заняття з плавання. Вивчення найпрос-тіших способів використання підручних засобів утримання тіла у водному середовищі. Вивчення методики навчання плавання. Вивчення та тренування техніки затримки дихання у водному середовищі. Вивчення та тренування техніки дихання під час плавання. Вивчення різних способів плавання та пірнання.
Заняття 2.5. Ігрова та змагальна діяльність. 1. Особливості організації спортивних ігор. 2. Способи організації рухливих ігор та естафет.	Вивчення правил безпечної пове-дінки в процесі рухової та змагальної діяльності. Вивчення особливостей організації спор-тивних ігор. Ознайомлення із способами організації рухливих ігор та естафет.
III. Констатувальний етап	
Заняття 3.1. Методика виконання загальнорозвиваючих вправ в русі та на місці (з гімнастики). 1. Удосконалення методики проведення загальнорозвиваючих вправ в русі. 2. Розвиток та удосконалення методики виконання загально-розвиваючих вправ на місці.	Особливості вибору безпечної локації для відпрацювання зага-льнорозвиваючих вправ в русі та на місці. Звернути увагу на правильність подачі команд та послідовність виконання фізичних вправ.
Заняття 3.2. Особливості проведення основної та заключної частини навчально-тренувального заняття. 1. Порядок відпрацювання навчальних питань в основній частині навчально-тренувального заняття з фізичної культури. 2. Особливості організації заключної частини навчально-тренувального заняття з фізичної культури.	Звернути увагу на порядок та хронометраж організації основної частини заняття. Звернути увагу на дотримання заходів безпеки та попередження травматизму. Контролювати ЧСС, густоту та щільність заняття. Звернути увагу на дотримання алгоритму проведення заключної частини навчально-тренувального заняття.
Заняття 3.3. Удосконалення техніки пересувань на лижах. 1. Удосконалення техніки пересування на лижах різними способами.	Удосконалення техніки пересува-ння на лижах; порядку подачі команд; стройових прийомів на лижах. Удосконалення техніки спуску, гальмування та підйому вгору на лижах.
Заняття 3.4. Методика навчання плавання різними способами. 1. Удосконалення техніки використання підручних засобів плавання. 2. Удосконалення техніки плавання (різними способами).	Повторення правил безпечної поведінки у водному середовищі. Удосконалення методики органі-зації навчально-тренувального заняття з плавання. Удосконалення техніки використання найпростіших способів плавання із використанням підручних засобів. Удосконалення методики навчання плавання. Тренування техніки затримки дихання у водному середовищі. Тренування техніки дихання під час плавання. Удосконалення різних способів плавання та пірнання.
	продовження таблиці 2
Заняття 3.5. Спортивні та рухливі ігри. 1. Удосконалення методики організації спортивних ігор. 2. Тренування способів організації рухливих ігор та естафет.	Повторення правил безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності. Повторення особливостей та специфіки організації спортивних ігор. Ознайомлення із способами орга-нізації рухливих ігор та естафет.
Заняття 3.6. Контрольне заняття.	1. Діагностика батьків із використанням

1. Комплексна діагностика сформованості готовності батьків до організації системи фізичного розвитку дошкільників в умовах воєнного стану.	діагностичних методик визначення рівня розвитку окремих елементів «виховної компетентності батьків». 2. Контроль рівня сформованості теоретичних знань у напрямі організації системи фізичного розвитку дошкільників. 3. Перевірка практичної підготов-леності представників досліджуваної категорії до організації заходів фізичного розвитку дош-кільників.
Примітка: *1) експериментальна програма реалізовується в онлайн-режимі; 2) організація занять (тестування, навчально-тренувальних занять, психологічне консультування тощо) здійснюється в умовах відсутності повітряної тривоги і на безпечних локаціях; 3) участь батьків та їхніх дітей в експериментальній програмі здійснюється за їх згодою із відпрацюванням відповідного акту-згоди; 4) проходження програми батьками здійснюється відповідно до структурно-логічної схеми; 5) в процесі реалізації експериментальної програми обов'язково здійснити вхідний, поточний та вихідний контроль, який демонструватиме рівень сформованості досліджуваних «батьківських компетентностей»; 6) практичний блок з фізичного розвитку дошкільників розроблено відповідно до вимог «Типової освітньої програми» (автор О. Савченко, наказ МОН України від 12.08.2022 № 734-22»); до проходження окремих етапів будуть залучені психологи та фахівці фізичної культури; 7) в разі потреби окремі заняття можуть повторюватися; 8) заняття з плавання та ходьби на лижах проводяться із урахуванням пори року (плавання може здійснюватися в басейнах, навчання техніці ходьби на лижах може здійснюватися із використанням ролерів тощо); спосіб техніки плавання та пересування на лижах підбирається відповідно до індивідуально-типологічних особливостей індивіда.*	
Авторська розробка: *С. Замрозевич-Шадріна, Ок. Хацаюк, Ол. Хацаюк, Р. Сіренко, Н. Гончар, О. Нестеров*	

Отже, поставлені перед нами завдання виконанні, а головна мета дослідження – досягнута.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. В результаті теоретичного дослідження членами науково-дослідної групи розроблено експериментальну програму формування готовності батьків до організації системи фізичного розвитку дошкільників в умовах воєнного стану. Зазначену вище програму планується реалізувати упродовж наступних етапів: підготовчого, формувального та констатувального.

Очікується, що розроблена нами експериментальна програма формування готовності батьків до організації системи фізичного розвитку дошкільників в умовах воєнного стану забезпечить – якісний фізичний та гармонійний розвиток дошкільників із використанням безпечних локацій та комплексу необхідних засобів фізичного розвитку особистості. У майбутньому це забезпечить створення надійного резерву захисників та захисниць України, що на сьогодні є важливими напрямами державної політики та подальшої наукової розвідки.

Зазначену вище експериментальну програму впроваджено у систему фізичного розвитку (фізичної культури) дошкільників Комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №18» комбінованого типу, м. Харків. Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі наукової розвідки передбачають організацію педагогічного експерименту з апробації програми формування готовності батьків до організації системи фізичної культури дошкільників в умовах воєнного стану.

Література

1. Алієва Е.Ю. Діагностична програма «Психологічна готовність дитини до школи». *Психолог дошкілля*. Київ, 2017. – Вип. 3 (92). С. 1-32.

2. Гавриш Н., Рагозіна В., Васильєва С. Виховуємо і розвиваємо дитину раннього віку : навчально – методичний посібник. Кропивницький : «Імекс ЛТД», 2021. 144 с.

3. Горбенко О., Шкуропацька О. Методика розвитку здатності до управління часовими, просторовими і силовими параметрами рухів у дітей старшого дошкільного віку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2022. – Вип. 10 (155). С. 57-61.

4. Дейнеко А., Щербак Р., Фішев Ю. Силова підготовленість хлопців 6-7 років в спортивній гімнастиці: досвід використання ігрового методу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2021. – Вип. 1 (129). С. 31-34.

5. Калюжна А.М. Педагогічні умови формування готовності у дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі : кваліф. робота. Ніжин, 2019. 110 с.

6. Каньоса Н.Г. Теорія та методика співпраці ДНЗ з родинами : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: КПНУ ім. Івана Огієнка, 2015. 121 с.

7. Клочко Н.Л. Вступ до школи як загальнопедагогічна проблема в історії розвитку початкового навчання в Україні (ХХ століття) : автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.01. Вінниця, 2011. 20 с.

8. Лесик В., Тесленко О. Проектна технологія як новий формат взаємодії з батьками. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. Київ, 2014. – Вип. 7. С. 48-53.

9. Лісовська Т. Диференційований підхід у взаємодії ДНЗ і батьків з музичного виховання дітей старшого дошкільного віку. *Наука і освіта*. Одеса, 2011. – Вип. 4. С. 229-231.

10. Любарська І. Співпраця дошкільного закладу і родини у контексті підготовки дитини до школи : монографія. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 72 с.

10. Маланій Ю. Корекція фізичного стану дітей 5-6 років які займаються гімнастикою в спортивних школах. *Науковий*

часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ, 2023. – Вип. 5 (164). С. 90-94.

12. Рудік О.А., Молодушкіна І.М. Взаємодія ДНЗ та сім'ї : навчально-методичний посібник. Харків : Вид. група «Основа», 2013. 222 с.

13. Сабіров О. Особливості організації фізичного виховання студентів закладів вищої освіти в реаліях сьогодення. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2022. – Вип. 10 (155). С. 21-23.

14. Харченко Н.В. Формування навичок здорового способу життя в дитячих громадських об'єднаннях. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2021. – Вип. 8 (139). С. 106-109.

15. Хацаюк О.В., Мелега К.П., Русин Л.П., Шапаренко І.Є., Партико Н.В., Богомол Н.Д. Апробація програми фізичної ерготерапії юнаків, які спеціалізуються у греко-римській боротьбі після лікування коронавірусної хвороби. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2022. – Вип. 6 (151). С. 161-169.

16. Чеверда А.О. Вплив фітнес-занять з елементами спортивних танців на розвиток координаційних здібностей дітей 6-8 років. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2020. – Вип. 2 (122). С. 183-186.

17. Чепка О.В. Наступність ігрових форм навчальної діяльності в умовах навчально-виховного комплексу «школа – дошкільний заклад» : автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.08. Київ, 2006. 19 с.

18. Черепаня Н.І. Організаційно-педагогічні умови підготовки дітей до школи : автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.08. Одеса, 2006. 20 с.

19. Шевчук А. Мистецька освіта дітей. Традиції та інновації в оновленому БКДО. *Дошкільне виховання*. Київ, 2021. – Вип. 4. С. 20-23.

References

1. Alieva E.Yu. Diagnostic program "Psychological readiness of the child for school". Preschool psychologist. Kyiv, 2017. – Issue 3 (92). P. 1-32.

2. Havrysh N., Ragozina V., Vasylieva S. Raising and developing a child of an early age: educational and methodological manual. Kropyvnytskyi: "Imex LTD", 2021. 144 p.

3. Horbenko O., Shkuropatska O. Methodology for the development of the ability to control temporal, spatial and force parameters of movements in children of older preschool age. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2022. – Issue 10 (155). P. 57-61.

4. Deineko A., Shcherbak R., Fishev Y. Strength training of boys 6-7 years old in sports gymnastics: experience of using the game method. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2021. – Issue 1 (129). P. 31-34.

5. Kalyuzhna A.M. Pedagogical conditions for the formation of readiness of children of older preschool age to study at school: qualifying work. Nizhin: NSPU, 2021. 110 p.

6. Cañosa N.G. Theory and methods of cooperation of the National Health Service with families: educational and methodological manual. Kamianets-Podilskyi: KPNU named after Ivan Ohienko, 2015. 121 p.

7. Klochko N.L. Admission to school as a general pedagogical problem in the history of the development of primary education in Ukraine (20th century): Autoref. Thesis ... Cand. Ped. Sciences: 13.00.01. Vinnitsa, 2011. 20 p.

8. Lesyk V., Teslenko O. Project technology as a new format of interaction with parents. Methodist preschool teacher. Kyiv, 2014. – Issue 7. P. 48-53.

9. Lisovska T. Differentiated approach in the interaction of educational institutions and parents in the musical education of children of older preschool age. Science and education. Odesa, 2011. – Issue 4. P. 229-231.

10. Lyubarska I. Cooperation between the preschool institution and the family in the context of preparing the child for school: monograph. Kyiv: SJNP Dragomanov University, 2011. 72 p.

11. Malaniy Yu. Correction of the physical condition of children 5-6 years' old who are engaged in gymnastics in sports schools. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2023. – Issue 5 (164). P. 90-94.

12. Rudik O.A., Molodushkina I.M. The interaction of the DZ and the family: educational and methodological manual. Kharkiv: Ed. group "Osnova", 2013. 222 p.

13. Sabirov O. Peculiarities of the organization of physical education of students of higher education institutions in today's realities. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2022. – Issue 10 (155). P. 21-23.

14. Kharchenko N.V. Formation of healthy lifestyle skills in children's public associations. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2021. – Issue 8 (139). P. 106-109.

15. Khatsaiuk O.V., Melega K.P., Rusyn L.P., Shaparenko I.E., Partiko N.V., Bogomol N.D. Approbation of the physical occupational therapy program for young men who specialize in Greco-Roman wrestling after treatment for coronavirus disease. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2022. – Issue 6 (151). P. 161-169.

16. Cheverda A.O. The influence of fitness classes with elements of sports dances on the development of coordination abilities of children 6-8 years old. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and

Pedagogical problems of Physical culture (Physical culture and Sports). Kyiv, 2020. – Issue 2 (122). P. 183-186.

17. Chepka O.V. The sequence of game forms of educational activity in the conditions of the educational complex "school – preschool": Autoref. Thesis ... Cand. Ped. Sciences: 13.00.08. Vinnitsa, 2011. 19 p.

18. Cherepanya N.I. Organizational and pedagogical conditions for preparing children for school: Autoref. Thesis ... Cand. Ped. Sciences: 13.00.08. Odesa, 2006. 20 p.

19. Shevchuk A. Art education of children. Traditions and innovations in the updated BKDO. Preschool education. Kyiv, 2021. – Issue 4. P. 20-23.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.8(168).14
УДК 159.91:[796.015.136:799 311.4

Заневський І. П.
доктор технічних наук, професор
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, м. Львів
Грибовський Р. В.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, м. Львів
Пітин М. П.
доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, м. Львів
Пазичук О. О.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, ст.викладач
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, м. Львів

НАДІЙНІСТЬ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ В ОЦІНЮВАННІ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ СТРІЛЬЦІВ

Метою роботи було визначити надійність складної зорово-моторної реакції в оцінюванні техніко-тактичної підготовленості висококваліфікованих спортсменів у стрільбі кульовій. Використовувалися наступні методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури та мережі Інтернет, медико-біологічні методи, педагогічне спостереження, методи математичної статистики. Відповідні обчислення проведено з використанням пакету аналізу комп'ютерної програми MS Excel і функцій комп'ютерного пакету Statistica. У досліджені брали участь 11 висококваліфікованих спортсменів зі стрільби кульової. У кожного спортсмена визначався час реакції у десяти спробах. Виявлено статистично істотну різницю (p<0,001) у величині часу реакції між спортсменами: від 303,7±37,7 мс до 457,6±39,0 мс. За величиною коефіцієнта інтракласової кореляції (ICC=0,833) надійність тесту на латентний час може бути оцінена прийнятною. Тест рекомендується для вивчення спеціальної підготовленості висококваліфікованих спортсменів у стрільбі кульовій.

Ключові слова: *висококваліфіковані спортсмени, стрільці, стрільба кульова, психофізіологічні показники, техніко-тактична підготовленість.*

Zanevskyy Ihor, Hrybovskyy Rostyslav, Pityn Maryan, Pazychuk Olha. Reliability of psycho-physiological indicators in assessing the technical and tactical preparedness of highly qualified shooters. *The aim of the work was to determine the reliability of a complex visual-motor reaction in assessing the technical and tactical preparedness of highly qualified athletes in bullet shooting. The following research methods were used: theoretical analysis and generalization of data from scientific and methodological literature and the Internet, medical and biological methods, pedagogical observation, and methods of mathematical statistics. The corresponding calculations were carried out using the analysis package of the MS Excel computer program and the functions of the Statistica computer package. 11 highly qualified athletes in bullet shooting took part in the study. For each athlete, the reaction time was determined in ten attempts. A statistically significant difference (p<0.001) was found in the reaction time between shooters: from 303.7±37.7 ms to 457.6±39.0 ms. According to the value of this coefficient (ICC=0.833), the reliability of the latent time test can be estimated as acceptable. The test is recommended to be used to study the special training of highly qualified athletes in shooting.*

Keywords: *highly qualified athletes, shooters, bullet shooting, psychophysiological indicators, technical and tactical preparetion.*

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Усвідомлення фахівцями потреби вивчення психологічних особливостей у техніко-тактичній підготовці спортсменів набуває важливого значення саме у стрілецьких видах спорту. Адже все більш відчутним є підвищення психологічної напруги, в зв'язку із загостренням спортивної конкуренції [1, 7]. Під час формування навчальних рухових дій стрілецькі види спорту зумовлюють і своєрідну психомоторну діяльність спортсмена. З'ясовано, що в процесі тренувального циклу в спортсменів психоемоційна втома призводить до зрушення балансу нервових процесів з переважанням процесу гальмування [2, 5].